

ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΗΝ ΠΡΕΤΟΡΙΑ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΓΙΟΧΑΝΕΣΜΠΟΥΡΓΚ

Γιοχάνεσμπουργκ, 16 Απριλίου 2020

Λήψη μέτρων αντιμετώπισης των οικονομικών συνεπειών του κορωνοϊού (Covid-19) και επιπτώσεις στην οικονομία της Μοζαμβίκης

Ο Πρόεδρος της Μοζαμβίκης, κ. Filipe Nyusi, ανακοίνωσε, στις 31 Μαρτίου, την επιβολή μέτρων περιορισμού/απαγόρευσης της κυκλοφορίας των πολιτών, διάρκειας 30 ημερών, από 1 έως 30 Απριλίου.

Παράλληλα ανακοινώθηκε και η λήψη μέτρων οικονομικού χαρακτήρα, με στόχο την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού στην οικονομία της χώρας.

Τα μέτρα οικονομικού χαρακτήρα, που μέχρι στιγμής έχουν ανακοινωθεί, συνοψίζονται ως ακολούθως:

Μέτρα άμβλυνσης των οικονομικών επιπτώσεων

- Η Κεντρική Τράπεζα της Μοζαμβίκης (Banco de Moçambique-BdM/Central Bank of Mozambique) ανακοίνωσε την παροχή πιστωτικής γραμμής, ύψους \$ 500 εκατ. δολλ., για τις τράπεζες για περίοδο εννέα μηνών, καθώς και πιο ευέλικτους όρους για τα χρέη των πελατών των τραπεζών. Ωστόσο παραμένει στη διακριτική ευχέρεια των εμπορικών τραπεζών να μειώσουν τα επιτόκια δανεισμού (ύψους 18%)
- Η BdM ανακοίνωσε επίσης τη μείωση του ύψους των υποχρεωτικών αποθεματικών σε εθνικό και ξένο νόμισμα που πρέπει να διατηρούν οι εμπορικές τράπεζες, από 143% σε 11,5% για εθνικό νόμισμα και από 36% σε 34,5% για ξένο νόμισμα
- Το ΔΝΤ αναφέρθηκε στη δυνατότητα παροχής πιστωτικής διευκόλυνσης, ύψους έως \$ 150 εκατ. δολλ., με τη μορφή δανείου με 0% επιτόκιο, διαθέσιμο έως τα τέλη Απριλίου

Τελωνειακές και φορολογικές διευκολύνσεις για πρόσωπα και επιχειρήσεις

- προτεραιότητα στην έγκριση ποσών για την άμεση εισαγωγή προϊόντων πρόληψης και θεραπείας του Covid-19
- απαλλαγή από την υποχρέωση καταβολής προκαταβολών στην εισαγωγή των ως άνω προϊόντων
- αναβολή καταβολής κοινωνικών εισφορών
- αυτόματος συμψηφισμός καταβολής/επιστροφών ΦΠΑ

Οι αρχικές εκτιμήσεις του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών της Μοζαμβίκης, για τον αντίκτυπο της πανδημίας του Covid-19 στην οικονομία της χώρας, αναφέρουν μείωση κατά το ήμισυ του ποσοστού της εκτιμηθείσας ανάπτυξης, για το 2020 (από +4,8% σε +2,2% ή σε +3,8 το αισιόδοξο σενάριο).

Οι, μέχρι στιγμής, συνολικές επιπτώσεις/αντίκτυπος εκτιμάται ότι ανέρχονται σε περίπου \$ 700 εκατ. δολλ., στο οποίο περιλαμβάνονται κάλυψη αναγκών σε ιατρικό/νοσοκομειακό εξοπλισμό καθώς και απώλεια δημοσίων εσόδων. Ωστόσο, με τις συνέπειες της κρίσης να αρχίζουν να γίνονται σταδιακά αισθητές στη Μοζαμβίκη, οι μελλοντικές προοπτικές για την οικονομία παραμένουν αβέβαιες. Ειδικότερα:

Αντίκτυπος και πιθανές επιπτώσεις στην οικονομία της Μοζαμβίκης

- Απώλειες κρατικών εσόδων: αναμένεται να εισπραχθούν λιγότερα φορολογικά έσοδα λόγω μείωσης της οικονομικής δραστηριότητας, πιθανής αθέτησης πληρωμών προς τις φορολογικές αρχές και μέτρων αναβολής καταβολής φορολογικών εισφορών
- Υποτίμηση εθνικού νομίσματος: το εθνικό νόμισμα metical-MZN (1 \$ = 67,33 MZN, 1 € = 73,16 MZN) έχει ήδη υποτιμηθεί κατά 7% έναντι του δολλαριού και ευρώ, τις τελευταίες δύο εβδομάδες
- Πληθωρισμός: με την ανακοίνωση των πρώτων επιβεβαιωμένων κρουσμάτων (39 κρούσματα, 0 θάνατοι), καταγράφηκε αύξηση των τιμών των βασικών τροφίμων, με αρνητικό αντίκτυπο στις φτωχότερες κοινωνικές ομάδες. Επιπλέον, οι περιορισμοί στις εμπορικές συναλλαγές, με χώρες από τις οποίες η Μοζαμβίκη εισάγει αγαθά όπως η Νότια Αφρική και η Κίνα, αναμένεται να επηρεάσουν την ομαλή προσφορά αγαθών και να αυξήσουν τις πληθωριστικές πιέσεις, ιδίων για βασικά είδη διατροφής όπως σιτάρι, καλαμπόκι, γάλα, ζάχαρη, αλεύρι, πατάτες, ρύζι
- μείωση των τιμών βασικών προϊόντων (commodities): Η απότομη πτώση των διεθνών τιμών των εμπορευμάτων που εξάγει η Μοζαμβίκη όπως η σόγια, το καλαμπόκι, η ζάχαρη και το βαμβάκι, αναμένεται να επηρεάσει τα έσοδα από τις εξαγωγές
- τουριστικός τομέας: αναμένεται μείωση εσόδων από τουριστικές δραστηριότητες κατά 60% (για τρίμηνο αποκλεισμό) ή κατά 80% (για εξάμηνο αποκλεισμό)
- βαμβάκι: αποτελεί το τρίτο μεγαλύτερο εξαγωγικό αγροτικό προϊόν της Μοζαμβίκης, μετά τον καπνό και τα λαχανικά. Εξάγεται κυρίως στην Ασία, συμπεριλαμβανομένης της Κίνας, όπου οι εμπορικοί περιορισμοί και η χαμηλότερη ζήτηση αναμένεται να επηρεάσουν τις εξαγωγές του με μείωση εξαγωγών κατά 20%. Μέχρι στιγμής, ο αντίκτυπος στις εξαγωγές βαμβακιού δεν είναι ακόμη αισθητός, καθώς οι εξαγωγές πραγματοποιούνται συνήθως την περίοδο Μαΐου-Ιουνίου
- γαρίδες: αποτελούν το πιο εξαγωγίμο αλιευτικό προϊόν της Μοζαμβίκης, με εξαγωγές κυρίως στην Ισπανία και στη συνέχεια διανομή σε άλλες χώρες της Ε.Ε. όπως η Ιταλία. Μέχρι στιγμής, ο αντίκτυπος στις εξαγωγές γαρίδας δεν έχει γίνει αισθητός, καθώς οι εξαγωγές πραγματοποιούνται την περίοδο Μαΐου-Ιουνίου. Ωστόσο, η ζήτηση αναμένεται να μειωθεί
- Άμεσες ξένες επενδύσεις (FDI): Η Exxon Mobil ενδεχομένως να καθυστερήσει την υπογραφή της τελικής της απόφασης για πραγματοποίηση επένδυσης ύψους \$ 30 δισ. δολλ., η οποία αναμενόταν να υπογραφεί το πρώτο εξάμηνο του 2020 (αφορά επένδυση έργου υδροποιημένου φυσικού αερίου). Η πανδημία του κορωνοϊού σε συνδυασμό με την πτώση των διεθνών τιμών του φυσικού αερίου και την ρευστότητα των ασιατικών αγορών όπως φαίνεται δρουν ανασταλτικά στη λήψη αυτής της απόφασης. Η εν λόγω επένδυση αναμενόταν να ενισχύσει την οικονομική δραστηριότητα στη Μοζαμβίκη και να προσελκύσει περαιτέρω επενδύσεις από προμηθευτές και εργολάβους, καθώς και να δώσει μήνυμα εμπιστοσύνης στον ιδιωτικό τομέα γενικότερα, ενώ απαραίτητα έργα υποδομών σχετιζόμενα με αυτήν την επένδυση (όπως κατασκευή δικτύου διανομής, κ.ά.) μετατίθενται στο απώτερο μέλλον

- Ο αρνητικός αντίκτυπος της πανδημίας στην οικονομία της Νοτ. Αφρικής και η μείωση της οικονομικής δραστηριότητας θα επηρεάσει και την Μοζαμβίκη αφού εξάγει σημαντικές ποσότητες ενέργειας και φυσικού αερίου στη Νότια Αφρική, οι οποίες είναι ήδη μειούμενες
- Επιπτώσεις του κλεισίματος των συνόρων Νοτ. Αφρικής-Μοζαμβίκης για πρόσωπα (το εμπόριο βασικών αγαθών δεν επηρεάζεται): το κλείσιμο των συνόρων από τις 27 Μαρτίου επηρεάζει τμήματα του πληθυσμού που βασίζονται στο άτυπο διασυνοριακό εμπόριο (“mukheristas”-γυναίκες που αγοράζουν προϊόντα από τη Νοτ. Αφρική και τα μεταπωλούν στη Μοζαμβίκη), ενώ λόγω περιορισμένης προσφοράς καταγράφεται αύξηση των τιμών
- Παράπλευρες απώλειες λόγω της κατάστασης στην Κίνα: Η Κίνα αποτελεί τον δεύτερο μεγαλύτερο προμηθευτή της Μοζαμβίκης. Με τα υφιστάμενα εμπόδια στον ομαλό εφοδιασμό προϊόντων από την Κίνα, ιδίως δομικών υλικών και ηλεκτρονικών προϊόντων, και στην ανάγκη ανεύρεσης εναλλακτικών αλλά ακριβότερων προμηθευτών, δημιουργούνται πληθωριστικές τάσεις
- Οι εξαγωγές από τη Μοζαμβίκη προς την Κίνα είναι λιγότερο σημαντικές και αναμένεται να επηρεαστούν λιγότερο, με τα κύρια εξαγόμενα προϊόντα να περιλαμβάνουν τιτάνιο, ξυλεία, βαμβάκι
- Απασχόληση: το 71% του πληθυσμού απασχολείται στον πρωτογενή τομέα (γεωργία) και 4,9% στον δευτερογενή (βιομηχανία/βιοτεχνία). Κατά το διάστημα 1996-2014 σημειώθηκε στροφή στις θέσεις εργασίας και καταγράφηκε αύξηση των απασχολούμενων στον τριτογενή τομέα των υπηρεσιών, κυρίως στις αστικές περιοχές. Οι εργαζόμενοι στον τομέα των υπηρεσιών, που αποτελούν πλέον ποσοστό 24% των εργαζομένων (χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, τουρισμός, εμπόριο και μεταφορές), αναμένεται να επηρεαστούν σε μεγαλύτερο βαθμό κατά τη διάρκεια της πανδημίας.

Ιδιωτικός τομέας

Η κυβέρνηση της Μοζαμβίκης δεν έχει ακόμη προβεί σε λεπτομερείς εκτιμήσεις σχετικά με τον αντίκτυπο στον ιδιωτικό τομέα. Παρ’ όλα αυτά, η Συνομοσπονδία Επιχειρηματικών Ενώσεων (Confederation of Business Associations/Confederação das Associações Económicas de Moçambique-CTA), η πιο εξέχουσα συνομοσπονδία επιχειρηματικών ενώσεων, εκτιμά ότι οι τομείς του τουρισμού, της πολιτικής αεροπορίας, της γεωργίας και των κατασκευών έχουν ήδη επηρεαστεί και/ή θα είναι δυνητικά οι τομείς που θα πληγούν περισσότερο.

Αναφέρει επίσης ότι ο κατασκευαστικός τομέας, που βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στις εισαγωγές από Κίνα θα πρέπει να βρει εναλλακτικές αλλά ακριβότερες πηγές εισαγωγής λόγω των τρεχουσών διαταραχών του εμπορίου με την Κίνα.

Επιπλέον, η Μοζαμβίκη εξαρτάται από τις εισαγωγές για τα περισσότερα βασικά προϊόντα διατροφής και τα φαρμακευτικά προϊόντα, με τον περισσότερο πληθυσμό να βασίζεται σε αγαθά που διατίθενται στις υπαίθριες αγορές.

Τα κυριότερα σημεία από τις εκτιμήσεις της CTA:

- Οι ετήσιες απώλειες για τον ιδιωτικό τομέα εκτιμάται ότι θα ανέλθουν μεταξύ \$ 177 εκατ. και \$ 287 εκατ. δολλ. (1% έως 2% του ΑΕΠ)
- Ο τουρισμός είναι ο κλάδος με τις περισσότερες αρνητικές συνέπειες με εκτιμώμενες απώλειες μεταξύ \$ 53 εκατ. δολλ. και \$ 71 εκατ. δολλ. (περίπου το ένα τρίτο της ετήσιας δραστηριότητάς του). Ήδη στο τέλος του α' τριμήνου του 2020, ο τουριστικός τομέας είχε μείωση εσόδων κατά 26% σε σύγκριση με το α' τρίμηνο του 2019
- Τα μέτρα που προτείνει η CTA αφορούν: φόρους και τελωνεία, την απασχόληση και τον χρηματοπιστωτικό τομέα, συμπεριλαμβανομένης της πληρωμής μισθών στους τομείς με τις περισσότερες επιπτώσεις και καθυστερήσεις στις πληρωμές φόρων. Εκτιμώμενο κόστος: \$ 255 εκατ. δολλ.
- Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι \$ 206 εκατ. δολλ. αυτού του συνολικού εκτιμώμενου κόστους είναι η καθυστέρηση καταβολής φόρου, για ένα χρόνο, από επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τουρισμό, στις αεροπορικές μεταφορές και στη γεωργία. Τα υπόλοιπα \$ 49 εκατ. δολλ. αφορούν στην καταβολή μισθών 6 μηνών σε εργαζόμενους που απασχολούνται σε επιχειρήσεις των κλάδων τουρισμού και των αεροπορικών μεταφορών και 100.000 εργαζομένων σε αγροτικές/γεωργικές επιχειρήσεις.

Αυτές οι πρώτες εκτιμήσεις της CTA δεν έχουν ακόμη συζητηθεί με την Κυβέρνηση της Μοζαμβίκης και ενδέχεται να απαιτήσουν ορισμένες επικαιροποιήσεις, καθώς ο τομέας των υπηρεσιών (εκτός τον τουρισμό, για παράδειγμα εστιατόρια, υπηρεσίες ψυχαγωγίας, μεταφορές, κλπ) υφίσταται ήδη σοβαρή απώλεια εσόδων, λόγω της διακοπής ή της απότομης μείωσης της ζήτησης, αλλά έχοντας ήδη ανελημμένες υποχρεώσεις όπως εξυπηρέτηση δανειακών υποχρεώσεων, καταβολή μισθών και ημερομισθίων, πληρωμή ενοικίων κ.ά.

Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στους μισθούς των εργαζομένων που πληρώνονται με τον κατώτατο μισθό (κατά μέσο όρο \$ 297 δολλ.) και που δεν καταβάλλονται από τις μεσαίες και τις μικρές εταιρείες, με δυνητικά σοβαρές κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις στη μεγάλη πλειοψηφία των ατόμων με χαμηλό εισόδημα.

Απόστολος Μιχαλόπουλος
Σύμβουλος ΟΕΥ Α'
Προϊστάμενος του Γραφείου ΟΕΥ
Γιοχάνεσμπουργκ